

НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ

**РУБРИКАТОР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

ДК 022:2008

Видання офіційне

БЗ № 1-2009/42

**Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2009**

ДК 022:2008

НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ

РУБРИКАТОР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Видання офіційне

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2009

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Технічний комітет 144 «Інформація і документація», Український інститут науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ) Міністерства освіти і науки України

РОЗРОБНИКИ: Ж. Апостолова, Л. Боришкевич, Н. Вавіліна, Н. Вдовенко, О. Водовозова, В. Голуб, А. Гончаренко (науковий керівник), Т. Зубенко, Л. Каретнікова, К. Коржавін, Г. Обвінцева, Е. Піщаль, С. Приймаченко, Р. Савченко, С. Скубак, С. Семенець, Л. Шрамко (УкрІНТЕІ); В. Бахмутов, М. Василик (рубр. 37, Інститут геофізики НАНУ); Л. Ваніфатова (рубр. 64, ДП «УкрНДНЦ»); М. Саганюк (рубр. 66, Мінпромполітики); Т. Міхненко (рубр. 68, НДІ «Украгропромпродуктивність» Мінагрополітики України); З. Вожова (рубр. 78, ЦНДІ озброєння та військової техніки Збройних Сил України); В. Кочетков (рубр. 78, ЦНДІ Збройних Сил України); Л. Краснова (рубр. 84, ДП «УкрНДНЦ»); В. Репін (рубр. 86, НДІ охорони праці); Л. Шредер (рубр. 90, ДП «Укрмедтестстандарт»)

1 НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 31 грудня 2008 р. № 525 з 2009-07-01

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати й розповсюджувати його повністю чи частково на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено. Стосовно врегулювання прав власності звертатися до Держспоживстандарту України.

Держспоживстандарт України, 2009

ЗМІСТ

	ВСТУП	IV
1	Сфера застосування	1
2	Нормативні посилання	1
3	Терміни та визначення понять	2
4	Загальні положення	3
5	Структура Рубрикатора НТІ	4
6	Правила застосування Рубрикатора НТІ	10
7	Класифікаційна таблиця Рубрикатора НТІ	12
8	Абетково-предметний показчик (АПП) Рубрикатора НТІ*	–
	Додаток А (довідковий), Бібліографія	275
	Додаток А (довідковий). Список організацій, залучених до експертизи рубрик відповідних напрямів	277

*Абетково-предметний показчик (АПП) подано на електронному носії

ВСТУП

Національний класифікатор «Рубрикатор науково-технічної інформації» (Рубрикатор НТІ) призначений для стандартизації та єдиної тематичної систематизації описування стану науково-технічної інформації за видами економічної діяльності.

Рубрикатор НТІ являє собою ієрархічну класифікаційну систему з універсальним тематичним охопленням всього універсуму знань, що стосується сучасного стану науки, техніки, економіки.

Рубрикатор НТІ складається з трьох частин:

- вступна частина (розділи 1-6);
- класифікаційна таблиця Рубрикатор НТІ (розділ 7);
- алфавітно-предметний показчик (АПП) Рубрикатора НТІ (на електронному носії) та Додатків А, Б.

Вперше в Україні Рубрикатор НТІ видано українською мовою.

НАЦІОНАЛЬНИЙ КЛАСИФІКАТОР УКРАЇНИ

**РУБРИКАТОР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ****РУБРИКАТОР
НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ****RUBRICATOR
SCIENTIFIC-TECHNICAL INFORMATION**

Чинний від 2009-07-01**1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ**

Цей класифікатор «Рубрикатор науково-технічної інформації» (далі Рубрикатор НТІ) застосовують для:

- описування тематики наукової та інформаційної діяльності органів науково-технічної інформації (НТІ), а також інших організацій та установ, які займаються систематизацією науково-інформаційної діяльності;
- описування тематики інформаційних масивів;
- систематизування інформаційних масивів і формування інформаційних видань;
- індексування документів і пошуку їх за рубриками;
- формування пошукових запитів для широкого тематичного пошуку;
- розроблення локальних рубрикаторів в органах НТІ;

Рубрикатор НТІ також застосовують для описування тематики таких видів інформаційної діяльності:

- комплектування і зберігання інформаційних фондів на традиційних і електронних носіях даних;
- випуск інформаційних видань;
- обмін інформаційними масивами, інформаційне обслуговування;
- розподілення і закріплення тематики між членами інформаційних об'єднань і систем.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому Рубрикаторі НТІ є посилання на такі нормативні документи:

Закон України «Про науково-технічну інформацію» (від 25.06.1993 р. №3322-ХІІ)

ДСТУ 1.0:2003 Національна стандартизація. Основні положення

ДСТУ 1.10:2005 Національна стандартизація. Правила розроблення, побудови, викладання, оформлення, ведення національних класифікаторів

ДСТУ 1.5:2003 Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів

ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ИСО 5963-85) Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Індекссування документів. Загальні вимоги систематизації та предметизації

ГОСТ 7.66 – 92 (ИСО 5963-85). СИБІД. Индексирование документов. Общие требования к координатному индексированию (СИБІД. Індекссування документів. Загальні вимоги до координатного індекссування)

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому документі використано терміни та визначення понять, наведені в ДСТУ 1.0, а також подані нижче.

3.1 класифікатор

Документ, в якому відповідно до прийнятих ознак класифікації та методів кодування об'єкти класифікації на угруповання і цим угрупованням надано коди (ДСТУ 1.0)

3.2 національний класифікатор

Класифікатор, прийнятий національним органом стандартизації (ДСТУ 1.10)

3.3 класифікаційна система

Система, структура якої передбачає упорядковане розташування будь-якої множини об'єктів на основі встановлених зв'язків і залежностей між ознаками цих об'єктів

3.4 класифікація

Розподілення множини об'єктів на множини на підставі їх схожості чи несхожості

3.5 об'єкт класифікації

Елемент множини, що класифікується

3.6 науково-технічна інформація

Це документовані або публічно оголошені відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності (Закон України «Про науково-технічну інформацію»)

3.7 рубрикатор НТІ

Документ, що містить перелік предметних рубрик та їхніх класифікаційних індексів, призначених для систематизування інформаційних фондів, інформаційних масивів і видань, а також для пошуку інформації в них

3.8 локальний рубрикатор

Спеціальний рубрикатор, розроблений на основі Рубрикатора НТІ в будь-якій організації чи установі з поглибленим поданням предметних рубрик

3.9 предметна рубрика; предметний заголовок

Підрозділ предметної класифікації рубрикатора, що позначає основну тематику документів, які об'єднані під цією рубрикою

3.10 метод класифікації

Спосіб об'єднання об'єктів класифікації в класифікаційні угруповання.

3.11 класифікаційне угруповання

Підмножина об'єктів, яка утворилася в результаті класифікації

3.12 ієрархічний метод класифікації

Послідовне розподілення множини об'єктів на підлеглі класифікаційні угруповання (ДСТУ 1.10:2005)

3.13 класифікаційна таблиця

Класифікаційна система, подана у вигляді таблиці, що містить перелік основних розділів (класів) з подальшим їхнім поділом на підрозділи (підкласи)

3.14 код

Знак (символ) чи сукупність знаків (символів), прийнятих для позначення об'єкта класифікації та (чи) класифікаційного угруповання

3.15 метод кодування

Спосіб утворення структури коду і надання його об'єкту класифікації чи класифікаційного угруповання

3.16 структура коду

Унікальне позначення складу та послідовності розташування знаків (символів) у коді

3.17 ведення рубрикатора НТІ; актуалізація рубрикатора НТІ

Науково-методичне, організаційне та інформаційне забезпечення робіт з підтриманням у достовірному стані рубрикатора НТІ, охоплюючи розроблення, проведення експертизи, узгодження та затвердження змін до нього

4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Об'єктами класифікації Рубрикатора НТІ є предметні рубрики, що охоплюють загалом науку, техніку та економіку.

Предметна рубрика – підрозділ предметної класифікації Рубрикатора НТІ, що позначає тематику предметної галузі відповідного рівня знань.

Загальне кодове позначення об'єктів класифікації має таку структуру:

- XX - клас (рубрика 1-го рівня)
- XX.XX - підклас (рубрика 2-го рівня)
- XX.XX.XX - група (рубрика 3-го рівня)
- XX.XX.XX.XX - підгрупа (рубрика 4-го рівня).

Система кодування – сентимальна. Коди рубрик складаються з ланцюга пар арабських цифр, відокремлених крапками. У кінці коду крапку не ставлять. Клас (рубрика 1-го рівня), підклас (рубрика 2-го рівня), група (рубрика 3-го рівня), підгрупа (рубрика 4-го рівня) може містити сто рубрик

(коди від 00 до 99 включно). Кожна рубрика може мати до ста рубрик нижчого рівня або не мати нижчих рубрик.

Предметні рубрики Рубрикатора НТІ умовно поділено на чотири тематичні групи:

- суспільні науки (коди рубрик від 00 до 26 включно);
- природничі й точні науки (коди рубрик від 27 до 43 включно);
- технічні й прикладні науки (коди рубрик 44 до 81 включно);
- загальногалузеві й комплексні проблеми (міжгалузеві проблеми) (коди рубрик від 92 до 99 включно).

Ведення Рубрикатора НТІ покладено на Технічний комітет 144 «Інформація і документація» разом з Українським інститутом науково-технічної інформації» (УкрІНТЕІ).

5 СТРУКТУРА РУБРИКАТОРА НТІ

5.1 Рубрикатор НТІ становить собою ієрархічну класифікаційну систему з універсальним тематичним охопленням галузей науки, техніки, економіки і складається з класифікаційної таблиці (це - основна частина Рубрикатора НТІ), абетково-предметного покажчика (АПП.) та довідко-пошукового апарату.

Класифікаційна таблиця становить собою перелік кодів, упорядкованих у порядку їхнього збільшення, та відповідних назв.

В абетково-предметному покажчику подано абетковий перелік термінів, що є в назвах предметних рубрик Рубрикатора НТІ з відповідними кодами рубрик.

Довідково-пошуковий апарат призначений для відображення перехресних зв'язків між гілками класифікаційного дерева в основній частині Рубрикатора НТІ.

Основна структурна одиниця Рубрикатора НТІ – предметна рубрика. Кожна рубрика має код відповідного рівня класифікації та відповідну назву. Крім того рубрика може мати спеціальні посилки та примітки.

Кожна рубрика, крім деяких рубрик, які належать до четвертого рівня класифікації, має відповідний індекс Універсальної десятикової класифікації (УДК), що відображає її зміст.

Приклад:

- 16 Мовознавство** (рубрика 1-го рівня - клас) УДК 81
- 16.21 Загальне мовознавство (рубрика 2-го рівня - підклас) УДК 81'1
- 16.21.03 Мовознавство як наука (рубрика 3-го рівня - група) УДК 800:001
- 16.21.03.11 Прикладне мовознавство (рубрика 4-го рівня - підгрупа) УДК 81'33.

Ті рубрики четвертого рівня, які не мають відповідного індекса УДК, можуть бути подані індексом УДК безпосередньо вищого рівня класифікації (підклас → клас).

5.2 Назва рубрики може складатися з одного слова чи послідовності слів, які складають речення або іменникову словосполуку, а також з

відповідних знаків пунктуації. Назва предметної рубрики має прямий порядок слів, як це прийнято в науковій і технічній літературі (прикметник стоїть перед іменником).

Приклад:

60 Поліграфія. Репрографія. Фотокінотехніка

67.17 Машини, механізми, устаткування й інструменти, які застосовують у будівництві та виробництві будівельних матеріалів.

Назви рубрик повинні однозначно визначати місце відповідних понять у класифікаційній системі Рубрикатора НТІ. Не допустимо вживати однакові назви різних за змістом рубрик, за винятком типової схеми рубрик «Загальні питання».

5.3 У довідково-посилковому апараті подано примітки, посилки на інші рубрики.

5.4 Посилки використовують для відображення логічних зв'язків, поданих додатково до класифікаційної ієрархії, зафіксованою структурою кодів, відповідно до 5.5 – 5.8.

У Рубрикаторі НТІ використано чотири види посилки:

- дивись («Див.»);
- дивись також («Див. також»);
- відсилання від («Відс. від »);
- еквівалентно («Екв.»).

Можуть бути використані також інші види посилки за умови роз'яснення їхнього значення у методичних матеріалах.

5.5 Посилка «Див.» означає назву поняття чи теми, які не мають відображення в даній рубриці, і однозначно зазначає рубрику, в якій цей зміст є.

Приклад.

78.21.11 Військова педагогіка. Спортивна педагогіка.

Див. 77.03.07 Виховання у спорті.

Ця посилка адресує від можливого місцеположення поняття до реально прийнятого в Рубрикаторі НТІ і усуває дублювання рубрик.

5.6 Посилка «Див. також» зазначає зв'язок між рубриками, які частково суміщені за своїм змістом, але розрізняються аспектами розгляду аналогічних питань. Аспект розгляду зазначено в дужках.

Ця посилка симетрична, тобто є в обох пов'язаних рубриках.

Приклад:

а) 02.61 Естетика

Див. також 18.07 Теорія й методологія мистецтва та проблеми мистецтвознавства.

б) 18.07 Теорія й методологія мистецтва та проблеми мистецтвознавства

Див. також 02.61 Естетика

5.2.7 Посилка «Відс. від» є зворотньою до посилки «Див.», її подають біля рубрики, на яку є посилка «Див.».